

Overzicht van de belangrijkste verschillen van tamoxifen met en zonder ovariële suppressie bij vrouwen in de fertiele levensfase/premenopauze

	Voordelen	Nadelen	Opmerkingen
Tamoxifen zonder ovariële suppressie	Monotherapie	Noodzaak adequate niet-endocriene anticonceptie	Effect op hypothalame-hypofysaire ovariële as vergelijkbaar met clomifteen (ovulatie-inductie). De mate van ovariële stimulatie is afhankelijk van de toxiciteit van de chemotherapie en van de leeftijd. Zie Richtlijn Fertiliteitsbehoud bij vrouwen met kanker 2016, Gonadotoxiciteit systemische therapie.
	Geen oestrogeen-deficiëntie	Menstruaties	Niet menstrueren onder tamoxifen correleert niet met lage oestradiolspiegels
		Irregulaire vaginale bloedingen	Gynaecologisch onderzoek: Vaginale echo, pipelle, hysteroscopie
		Intra-uteriene afwijkingen	Endometriumpoliep, verdikt (cysteus) endometrium, risico op endometriumcarcinoom mogelijk niet verhoogd in premenopauze
		(Supra)fysiologische oestradiolspiegels met verhoogd risico op veneuze trombo-embolische processen, vocht vasthouden, vaginale bloedingen	Gynaecologische aandoeningen die kunnen ontstaan of verergeren: Ovariumcysten, endometriose / adenomyose, myomen, polycysteus ovarium syndroom, hevig menstrueel bloedverlies. Extra waakzaamheid is geboden bij vrouwen met een verhoogd risico op endometriumcarcinoom.
Tamoxifen met ovariële suppressie		Combinatie met GnRH-injecties	Lage FSH waarde en niet meetbare oestradiolspiegels (onder de afkapwaarde van het laboratorium)
	Amenorroe	Opvliegers en (nachtelijke) transpiratie-aanvallen	Tijdens chemotherapie is de ovariële functie uitgeschakeld en deze situatie wordt in stand gehouden door ovariële suppressie. De mate van overgangsklachten is individueel verschillend.
		Urogenitale atrofie	Seksuele klachten
		Osteoporose	Calcium/vitamine D3 suppletie, DEXA-meting
De menopauzeleeftijd is gem. 51,4 jaar (45-60 jaar). Dit wordt vastgesteld indien er geen menstruaties gedurende tenminste 12 maanden zijn opgetreden. Amenorroe onder tamoxifen is geen betrouwbaar criterium voor het vaststellen van de postmenopauzale status. Vrouwen zijn postmenopauzaal onder tamoxifen bij FSH > 25 U/L en niet meetbare oestradiolwaarden (onder de afkapwaarde). Indien na tamoxifen wordt overgestapt naar een aromataseremmer, dient de postmenopauzale status hormonaal te worden vastgesteld.			

- Pritchard KI, Hayes DF, Vora SR. Adjuvant endocrine therapy for non-metastatic, hormone receptor-positive breast cancer. Uptodate May 2017.

- Steven R Goldstein SR, Bakkum-Gamez JN, Barbieri RL, Goff B, Burstein H, Falk SJ. Abnormal uterine bleeding and uterine pathology in women on tamoxifen therapy. Uptodate May 2017.

- Brown J, Farquhar C. Clomiphene and other antioestrogens for ovulation induction in polycystic ovarian syndrome. Cochrane Database Syst Rev. 2016 Dec 15;12:CD002249.